

LACZLAVIK GYÖRGY

Az Országos Levéltár Magánlevéltárak és Gyűjtemények főosztályának 2016. évi gyűjtőkori tevékenysége*

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában a Magánlevéltárak és gyűjtemények főosztálya feladata, hogy a levéltár gyűjtőkori tevékenységét végezze illetve koordinálja.¹ Ennek a feladatnak meghatározó része az elsősorban még nem közgyűjteményi őrizetben lévő magániratok gyűjtése ajándékozás, vásárlás avagy letét jogcímen. A hagyományos gyűjtőkori tevékenységen túl az utóbbi két-három évben nagyon sok energiát fordítottunk az emigrációban élő magyarság iratainak feltárása illetve megmentésére, amennyiben külföldi közgyűjteményben elhelyezésükre nem volt mód. Több feltáró utat végeztünk, elsősorban az észak-amerikai kontinensre a Nemzeti Kulturális Alap Ithaka pályázatának segítségével. Két éve csatlakoztunk a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága által szervezett Mikes Kelemen programhoz, melynek segítségével nagy mennyiségű iratanyag érkezett haza a tengerentúlról. A beérkezett iratok egy részének elhelyezése még folyamatban van, de a már állományba vettek közül megemlítendő többek között Nagy Károly 5,36 ifm terjedelmű hagyatéka (jelzete: P 2331). NKA Ithaka feltáró utunk során került az Országos Levéltár kapcsolatba Nagy Károly szociológus özvegyével az Amerikai Egyesült Államokban (New Jersey, New Brunswick-Piscataway), aki a levéltárnak ajándékozta férje levéltári jellegű iratanyagát. Nagy Károly további két doboznyi iratanyaga megtalálható még az Amerikai Magyar Alapítvány levéltárában, továbbá könyvtárának egy részével együtt iratok is kerültek a Petőfi Irodalmi Múzeumba. Az Országos Levéltárba került anyag (1953–2010) főleg Nagy Károly levelezését és az amerikai magyar emigrációval kapcsolatos iratait tartalmazza, amelynek ő maga egyik központi alakja volt. New Jersey államban sok kivándorolt magyar telepedett le, az 1990-es években is hat felekezetnek volt ott magyar nyelvű igehirdetése vagy társalgási találkozóponjtja.

* A beszámoló a főosztály munkatársai (Avar Anton, Kurecskó Mihály, Künstlerné Virág Éva, Marton-Szabó Dorottya, Török Enikő) által készített leírások felhasználásával készült.

¹ A főosztály gyarapodásának ismertetése hosszabb szünet után 2010-ben indult újra. Az első publikációban rövid összefoglaló is található az előzményekről, illetve a háttérrel. Ld. *Laczlavik György: A Magyar Országos Levéltár Családi iratok és gyűjtemények főosztályának gyarapodása 2009-ben Turul*, 83 (2010) 2. sz. 59–61.

Töttösy Ernő hagyatéka (jelzete: P 2336) is ajándékként került hozzánk. A rendőrség 1951-ben körözést adott ki Töttösy Ernő ellen, mivel kitelepített ismerősei részére hamis okmányokat szerzett. Ezért 1952-ben családjával együtt megkísérelte az ország elhagyását. Menekülés közben kémkedés vádjával letartóztatták. Ügypert csak 1954-ben tárgyalta a bíróság, s ekkor államellenes összeesküvésben való részvétel miatt 12 év börtönre ítélték. 1956 október 27-én kiszabadult és rögtön bekapcsolódott az újpesti forradalmi bizottság munkájába. A forradalom bukását követően Jugoszlávián keresztül Belgiumba emigrált. Menekültüggyel, emigránsok és kisebbségek helyzetével foglalkozó több társaságnak és testületnek is tagja, vezető tisztségviselője volt: Kelet-Európai és Tengerentúli Menekültek Federációja főtárgyalója, az Anti-Kommunista Liga magyar tagozatának elnöke. Hagyatéka (terjedelme: 0,4 ifm, évköre: 1936–2008) széleskörű közéleti, társadalmi és gazdasági tevékenységére vonatkozóan egyaránt tartalmaz adatokat. A hozzá intézett levelek értékes információkat nyújtanak az 1956-os magyar emigránsok politikai ténykedésére.

A fentieknél kisebb terjedelmű a Seper/Sejper és rokon családok fondtöredéke (jelzete: P 2257 - 732. -1.), amely egy, a Mikes Kelemen program keretében Ausztráliából bekerült, 15 iratból álló, 1738–1841 évkörű irategyüttes. Az iratok provenienciája nem állapítható meg teljes bizonyossággal. Az iratok 1582-ben I. Rudolftól, felső-, és alsóőri birtokrészekre új adományt nyert családokat érintik. Az újadományok közül az iratokban Eördögh, Farkas, Gángol, Kelemen, Sejper/Seper családok neve szerepel. A dokumentumok – egy kivételével, amely missilis – ezeknek, a különben egymással rokonságban is álló családoknak a birtokügyleteivel kapcsolatosak (birtokeladás, zálogosítás, birtokosztály stb.). Az iratok 2/3-át Vas vármegye hiteleshelyei (vasvári, szombathelyi, vasvár-szombathelyi káptalan) kiadmányozták, a maradékot az említett vármegye tisztviselői. Ugyancsak ajándékozás útján kerültek be Horvát Boldizsár igazságügyminiszter és családja 0,06 ifm terjedelmű és 1699–1967 évkörű iratai is (jelzete: P 1616 - II. sorozat).

2016-ban nagy mennyiségű iratanyagot vettünk állományba a civil szféra iratképzőitől. Az 1948-ban alakult Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége egy elsősorban a műszaki értelmiségi egyesületeket (társadalmi

szervezeteket) összefogó ernyőszervezet volt, melynek tagjai nem egyes személyek, hanem a műszaki, biológiai, energetikai, hidrológiai, földtani, kémiai, valamint matematikai egyesületek voltak. Az alapszabályban meghatározott feladatuk a műszaki tudományos kutatás, oktatás, ismeretterjesztés, természetvédelem volt, azonban érdekképviselési és kamarai funkciókat is elláttak. Az egyesület működése során a műszaki tudományok és interdiszciplináris kutatások tevékenységének összehangolását, a döntéshozó szervek felé az újabb eredmények közvetítését, javaslatok tételét, illetve a felmerülő problémák miatt a különböző szempontú vizsgálatokkal kapcsolatos egységes műszaki tudományos állásfoglalás kialakítását is végezte. Az iratanyagban az országos beruházásokat érintő döntés-előkészítő iratok is megtalálhatók, többek közt a paksi atomerőművel, illetve a bős-nagymarosi vízlépcsővel kapcsolatos iratok. A szervezet súlyát jól érzékelteti, hogy 1988-ban a Magyar Népköztársaság, valamint a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke, Grósz Károly és Nyikolaj Rizskov részt vett a MTESZ és a Magyar Gazdasági Kamara közös elnökségi ülésén, melyen Rizskov fel is szólalt. A most átvett iratanyag (évköre: 1948–2001, terjedelme: 52,10 ifm) kiegészíti a már korábban a levéltárban található iratokat (jelzete: P 2129), olyannyira, hogy most sikerült átvenni többek között az 1948. június 28–29-én tartott alakuló közgyűlés jegyzőkönyvét.

A Magyar Fotóművészeti Alkotócsoportok Országos Szövetségének iratanyaga szintén 2016-ban került be a levéltárba (jelzete: P 2339). Az 1983-ban alapított szövetség autonóm fotóművészeti alkotócsoportok közös szervezete. Az ország minden részéről és a határon túlról is, több mint száz fotóklub, fotóklub, alkotóműhely a tagja. Az iratok a Magyar Művelődési Intézetben voltak, ott azonban meg kellett szüntetni irodájukat, ezért ideiglenesen Kalaznón (Tolna m.) helyezték el a Szövetség egyik vezetőjénél. Innen kerültek letétként a levéltárba (évköre: 1983–2012, terjedelme: 3,7 ifm).

Az egyesületi anyagok mellett sikerült nagyobb családi levéltári anyagot is átvennünk. Ilyen anyag a Hajnóczy család levéltára (jelzete: P 2214). Az iratanyagot családtagok szerint rendszereztük. A legkorábban született személy, Hajnóczy R. József iratait házastársa, majd gyermekeik iratanyaga követi születési sorrendben. A leszármazottak esetében ugyanezt a rendszert követtük. Az egyes iratcsoportokon belül általában személyi iratok, levelezés, tudományos munkásság, fényképek követik egymást. Külön kiemelendők Germanus Gyuláné született Hajnóczy Rózsa Indiában készített, minden bizonnyal ismeretlen fényképei, valamint Hajnóczy László vasútgépészeti és egyetemi oktatói tevékenységére vonatkozó iratai. A szokásos személyi iratokon kívül szép számmal találhatók díszes kivitelű kitüntetési és egyéb (dísz)oklevelek. A család tagjai élénk közéleti tevékenységet folytattak, ezért a különféle egyesületek és társaságok (Nemzeti Tornászegylet, Tanáregylet, Diákotthonsszövetség, Vöröskereszt stb.) iratanyaga is jelentős a gyűjteményben. Az ajándékozás útján bekerült iratok évköre 1705, 1872–2013, terjedelme: 2,6 ifm.

A Csernyánszky család (jelzete: P 2338) iratainak kb. ¾ része a család által lajstromozott 1533–1886 közötti birtokirat és levelezés. A Csernyánszky család főként Trencsén

megyében volt birtokos. Szerencsére az iratokhoz készített lajstrom is fennmaradt (*Elenchus documentorum*). Ebből kiderül, hogy valaha 14 fasciculusra (ezeken belül nagybetűvel ellátott alfasciculusokra) osztották az anyagot. Jelenleg az 5. és 8. Fasc. teljesen hiányzik, valamint a lajstrom alapján az is megállapítható, hogy a meglévő fasciculusokból is igen sok irat hiányzik. A családi levéltárat, amely 0,5 ifm terjedelmű, az Iparművészeti Múzeumtól vettük át. Ajándékként került hozzánk a fentiekén kívül még a márkosfalvi Sipos és rokon családok (jelzete: P 2342) iratai is (évköre: 1821–21. század, terjedelme: 0,48 ifm.).

Szűrös Mátyás politikus, diplomata, ideiglenes köztársasági elnök az Országos Levéltár részére ajándékozta összegyűjtött iratai egy részét, ezzel példát mutatva politikus társainak. A személyi fondok között elhelyezett (jelzete: P 2330) mintegy 1,30 ifm terjedelmű anyag a személyes dokumentumai mellett a politikusi pályafutásával (MSZMP KB titkár, országgyűlési képviselő, SZDP elnöke) és közéleti tevékenységével (Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Bizottság, Illyés Alapítvány) összefüggésben keletkezett iratait is magában foglalja. Hazai és külföldi államférfiakkal folytatott hivatalos, félhivatalos levelezése az 1957–2012 közötti évekből áll rendelkezésre. Az iratanyag tartalmazza a napilapokban, folyóiratokban közölt számos cikkének, tanulmányának kéziratát, és az állami ünnepek (március 15., május 1., augusztus 20.) kongresszusok alkalmával elmondott beszédei vázlatát.

Ferdinánd László hajómérnök egész életét a Duna-hajózás területén, változó munkahelyeken töltötte. Pályáját még a II. világháború előtt kezdte. A háború után a nyugatra hurcolt magyar hajók felkutatásában és hazajuttatásában dolgozott, majd az ország víziútjainak akna- és roncsmentesítését irányította. 1955-ben az újpesti Gheorghiu Dej Hajógyárnál mérnök, majd a Kohó- és Gépipari Minisztérium Hajóipari Igazgatóságán dolgozott, 1961-ben már a Magyar Hajózási és Tengerészeti Hivatal főmérnöke, 1963-1965 között a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium Hajózási Főosztályának főmérnöke, 1967–1970-ben a MAHART vezérigazgatóságán műszaki és fejlesztési osztályvezető volt. Munkája mellett kiterjedt szakmai tevékenységet folytatott, így műszaki szakértője volt a Lloyd's Register és a Det Norske Veritas nemzetközi szervezeteknek, amelyek a kereskedelmi hajók műszaki felügyeletével, minőségbiztosításával, szabványosításával és regisztrációjával foglalkoznak. A Gépipari Tudományos Egyesület alapító tagja (1949), 1975-ben megkapta az Egyesületi Érmét is. Budapest Főváros Levéltárától átvett 0,43 ifm terjedelmű iratanyaga (1944–1970, jelzete: P 2340) leginkább személyi jellegű, de vegyesen tartalmaz szövevényes hivatali iratokat, szakmai szervezetekkel kapcsolatos anyagokat, műszaki dokumentációkat, tervrajzokat, Ferdinánd László szakmai tevékenységével kapcsolatos iratokat (lektori vélemény, kéziratok).

A nagyobb levéltári irategyüttesek mellett folytattuk a már meglévő fondok kiegészítéseinek gyűjtését is. Ajándékozás útján kerültek be – a teljesség igénye nélkül – az alább részletezett iratok. P 320 - 25.: Jekelfalussy Quirin és leszármazottai iratai (birtokügylek, perek, számlák, összeállított családfa, egyes noteszek, útlevelek, fényképek, 1790–2009,

0,07 ifm). P 1389 - 2. - c és 3. tétel alatt Salacz Gábor hagyatékának kiegészítését (1929–2015; 0,03 ifm) helyeztük el, amely zömmel tanítványai és szülei által Salacz Gáborhoz írt leveleket tartalmaz. Bartalis Kálmánné született Mechwart Alice hagyatéka a Mechwart családtagok leszármazására vonatkozó dokumentumok, fényképek, grafikák, Mechwart Ernő és lánya, Mechwart Alice iratait tartalmazza. A 19-20. századi, 0,16 ifm terjedelmű iratokat a P 1486 - 23. jelzet alatt helyeztük el. Újabb ajándékot kaptunk a pazonyi Elek család irataihoz (jelzete P 2215, évköre: 1899–2015, 0,14 ifm). P 2256 - 175. - 1. jelzet alatt található Klein Móric személyi és családi iratai. A gyűjtemény dr. Klein Móricz (1945 után: Farkas Miklós) belgyógyász szakorvos (Tolcsva, 1901–Budapest, 1958) és családja iratait tartalmazza. A történeti kutatás számára legértékesebbek a munkaszolgálatot és az 1944-es deportálást dokumentáló iratok, továbbá 1950-s évek elejéről származó személyi dossziéja (fotóval). Klein Móric 1942–1943 között Jászberényben illetve a keleti fronton volt munkaszolgálaton, innen levelezett Farkas Zsuzsannával. 1944. október 20. – 1945. július 1. között Buchenwald–Colditz–Theresienstadt koncentrációs táborba deportálták. A fontőredékben Klein Móric igazoló eljárásának dokumentumai (1946) találhatóak (évkörre: 1860–1960, terjedelme: 0,05 ifm). P 2256 - 176. - 1.: Sipos Levente történész hagyatékában (1988–2010, 0,05 ifm) a Múltunk Alapítvánnyal kapcsolatos levélfogalmazványok, az MSZP politikai stratégiájához, illetve párttaggyűlések alkalmával készített feljegyzések, valamint a Magyar Történelmi Társulat rendszerváltásról szóló pályázatára beérkező művek recenziója és bírálata. P 2256 - 178. - 1.: Kaiser Borbála mosóci, majd kispesti óvónő személyi hagyatéka. Hivatali iratai, fényképei, hozzá írt levelek (1895–1924, 0,02 ifm). P 2257 - 725. - 2. jelzet alatt őrizzük Matheidesz Ilona (Bathó Kálmánné) 0,07 ifm terjedelmű irathagyatékát, melyet 1916–2011 között keletkezett fényképek, albumok, levelek, meghívók, számlák alkotnak. A P 2257 - 733. - 1. jelzet alá kerültek Egri Lászlóné Bándy Ilona hagyatékából (1832–20. század): családtörténeti kutatáshoz írt feljegyzések, iratmásolatok és átiratok; vegyes anyakönyvi kivonatok (eredeti és másolt példányok), Bándy és Drizhal családi iratok, levelezés, igazolványok, fényképek 0,06 ifm terjedelemben. P 2257 - 734. - 1. jelzet alatt négy iratot (16–19. század) helyeztünk el a váradi Kalmár család birtokaira és nemességének igazolására vonatkozóan. Az 1. és 4. számú iratról tartalmi kivonat is készült. Kovács K. Zoltán hagyatéka is kiegészült 2016-ban: főleg Barankovics Istvánra, a Demokrata Néppártra vonatkozó iratokkal. Az átadott anyagban Barankovics István cikkei, emigrációs levelezése is megtalálható (1935–1992, 0,1 ifm). Az iratok az ajándékozó engedélyével kutathatók.

2016-ban vásárlás útján is tudtuk bővíteni családi levéltárainkat illetve gyűjteményeinket. Így került be P 1498 - 15. tétel alatt elhelyezett *Originale prothocollum benignarum inscriptionalium, venditionalium et libertationalium Principis Francisci Rakoczy de Felső Vadász ab anno 1673 usque annum 1708* című 114 számozott oldalból álló kötet, mely 229 dokumentum latin nyelvű tartalmi kivonatát, kisebb számban magyar és latin nyelvű iratok teljes szövegét tartalmazza. Az iratok északkelet-magyarországi területekre vonatkozó

adómentességi, telekcsera és kölcsönügyletek, illetve adásvételi szerződések, nagyjából a tokaji borvidékhez tartozó településekre vonatkozóan, kisebb részben egyéb, bérleti jogról vagy kocsmáltatásról szóló oklevelek teljes szövegű másolatai. Gömör és Abaúj megyére, Munkácsra vonatkozó iratok kivonatai és másolatai is megtalálhatók a kötetben. A kötet végén 16–17. sz. eleji iratok latin nyelvű tartalmi kivonatai és teljes szövegű másolatai vannak, ezek közül a legkorábbi 1559-ben kelt. A forrás bővelkedik a hegyaljai dűlőnevekben. Kottát tartalmazó pergamen kódexlap borítóval, modern félvásznon-kötésben.

Az Esterházy család tatai ágának Trasylyvanica fondjából kikerült három (védett) iratot is sikerült megszereznünk: 1. Capsa 2. Fasc. 11. № 15.: Az erdélyi három nemzet képviselői által kiadott hozzájárulás Bethlen István és a Budai Vezér között kötött megállapodáshoz (1636. december 1.); 2. Capsa 2. Fasc. 10. № 9.: Bethlen Gábor erdélyi fejedelem megerősítő levele a kolozsvári országgyűlés határozataira vonatkozóan (1618. október 21.); 3. Bölöni Gáspár és Zólyomi János – Báthory Gábor erdélyi fejedelem kancelláriájának jegyzői – igazolják, hogy Török Katát az enyingi Török Istvántól vett „erdélyi jószágai” beiktatták (1612. június 20.).

A P 2257 - 730. - 1. jelzet alá kerültek Eszenyi, Bay és Morvay családok iratai (1632–1930, 0,03 ifm és 5 bélyegző), melyek között megtaláljuk II. Ferdinánd magyar király nemesség- és címeradományozó oklevelét is Eszenyi Ambrus és családja részére 1632-ből. A P 2257 - 731. - 1. jelzet alatt található a Borbély családra és birtokaira vonatkozó 8 db irat (1633–1825), köztük II. Ferdinánd 1633. június 13-án kelt nemesség- és címeradományozó oklevelének magyar fordítása (Borbély Márton és családja részére). Jelentős forrásértékkel bírnak a P 2257 - 736. - 1. jelzet alá elhelyezett iratok. Az Ivuly család levéltárból kikerült, Karánsebesre vonatkozó, 16–19. századi irategyüttes (53 darab), egy olyan országrész elvesztett hitt dokumentuma, melynek történeti forrásokkal való ellátottsága meglehetősen hiányos. A iratokkal együtt sikerült megvásárolni Lázár Mátyás karánsebesi bíró és az esküdtek által 1515-ben kiadott latin nyelvű oklevelet is (jelzete: DL 108455 – Q 458). Ugyanekkor vásárolt oklevél-töredék nem tartozik a család levéltárához (jelzete: DL 108456 - Q 281). Sikerült megvásárolni Jánossy Dénes (OL főigazgató) néhány levelét az 1945 januári ostromról és levéltári veszteségekről is, melyek jól kiegészítik a már bent lévő anyagot. Az iratokat a P 2272 - 18. - 1945 - № 58. jelzet alatt helyeztük el.

A Dunántúli Kerületi Tábla előtt 1748. május 21-én Fejér Pál és Fiáth Ferenc és Ádám közti per a Veszprém megyében található Szolgagyőr, Nyeszkenye prédiomok, valamint a különböző megyékben található Aba birtok és Kajtor, továbbá Petelye prédiomok ügyében kiadott ítéletlevél 1780. január 18-án kelt, 70 oldal terjedelmű Keszey Mihály kérésére kiadott hiteles másolata. A perirat egy része megtalálható az O 112 - № 106. jelzet alatt. A nevezett birtokok a Fördös család birtokai voltak, de a Fördös Péter és Kup Erzsébet házasságából született Judit révén, aki Fejér György felesége lett, másrészt, Katalin révén, aki Fiáth János felesége lett, leányágon öröklődtek tovább, ez az örökség képezte a per tárgyát (jelzete: P 990 - 7.).

1956 kiemelt szerepet játszott gyűjtőkori tevékenységünkben. 2016-ban kerültek be ajándékozással – a levéltár sajtóban is megjelent felhívására reagálva – az alábbi iratok:

– P 2256 - 177. - 1. Szentlélek Gyuláné 1956-os visszaemlékezései és a férje ellen folytatott eljárásokra vonatkozó iratok. 1957-2006, 0,01 ifm.

– P 2256 - 180. - 1. Pálkás István által Budapesten készített fényképek (9 db) az 1956-os forradalom leveréséről.

– R 385 - № 86. Balogh Viktória visszaemlékezése 1956-ról. 1956–2003. 0,01 ifm

– R 385 - № 87. Tarnócziné Gedeon Melitta levelei és visszaemlékezése az 1956-os budapesti eseményekre. 1956–21. század. 0,01 ifm.

– R 385 - № 88.; Deák János corvinista harcos visszaemlékezése az 1956-os budapesti eseményekre. 1956–2006; 0,01 ifm.

2016-ban is sikerült egyéb gyűjteményeinket is gyarapítani. Ezek közül kiemelendők a címereslevél gyűjteményünkbe került iratok. Ajándékként került be II. Ferdinánd király címert és magyar nemességet adományozó oklevele (jelzete: R 64 - 1. - № 1088.), Deák (*Literatus*) másként Máthé Péter, valamint általa fia, Mihály és fivérei, Mátyás és Bálint részére, akiknek érdemeit a szöveg nem részletezi. A helyenként hiányos, de restaurált, II. Ferdinánd ép titkospecsétjével megerősített oklevelet a király aláírásával, Sennyey István váci püspök és kancellár, valamint Ferenczffy Lőrinc titkár ellenjegyzésével Bécsben adták ki 1627. szeptember 22-én. Az adományt 1628. január 26-án, Szatmár vármegye Szatmár mezővárosban tartott ítélőszékén hirdették ki. A kihirdetési záradékot a vármegye jegyzője vezette rá az oklevél hátlapjára, és a vármegye vezető tisztségviselői, Uray Ferenc alispán, Ramocsa Pál, Szennyesi István, Marton Péter és Kávássy Balázs szolgabírók ellenjegyezték. A kancelláriai címerfestményen oszlopos boltív alatt, a császári és a magyar kiscímer kíséretében látszik az adományozott címer: reneszánsz pajzsban, kék mezőben zöld hármasdombon arany koronából kinövő vörös ruhás jobb kar, amely háromvirágú természetes ezüst liliumot tart; a sisakdísz a címerkép a hármasdomb nélkül, a pántos sisak takarói arany-ezüst-vörös színűek.

Szintén ajándék volt Brandenburgi Katalin erdélyi fejedelemszony címert és erdélyi nemességet adományozó oklevele (jelzete: R 64 - 1. - № 1090.) a Gyulafehérvárott lakó Kaba Mihály és fia, Bálint részére, akiknek érdemeit a szöveg nem részletezi. Az aránylag jó állapotú oklevelet a fejedelemszony aláírásával, Kovacsóczy István erdélyi kancellár és Markosfalvi Márton titkár ellenjegyzésével Gyulafehérvárott adták ki 1630. február 25-én. Az adománynak az 1631. június 5-ére Gyulafehérvárra összehívott erdélyi országgyűlésen június 21-én történt kihirdetéséről szóló záradékot Thoroczkay Mihály ítélőmester vezette rá a *plicára*. Az adománylevél egyébként dísztelen kiállítású, de a Brandenburgi Katalintól származó címereslevelek ritkaságán túl amiatt is különleges, hogy elveszett eredeti függőpecsétjének megmaradt zsinórját felhasználva egy látszólag teljesen idegen, a lengyel Lubicz-címert ábrázoló gyűrűspecstet rögzítettek rá. A feltehetően utólagos befestésű címerfestmény vörös szelű reneszánsz pajzsban, arany csillagokkal behintett

kék mezőben arany búzakalászcsoportot tartó zöldruhás levágott jobb kar lebeg. A koronás pántos sisakon nincs sisakdísz, a sisaktakarók többszínűek (arany, lila, vörös).

Diószegi Szabó István folyamodványát I. Lipót királyhoz vásárolta a levéltár. A dokumentumban (jelzete: R 64 - 2. - № 758.) a folyamodó a maga számára kér magyar nemességet és az iraton megfestett címert. Érdemeit nem részletezi, de a külzeten szerepelnek gróf Erdődy György és gróf Pekry Lőrinc támogató feljegyzései. A lap bal alsó sarkában megfestett címerfestményen nincs kancelláriai javítás, de fel van tüntetve a Széchényi György esztergomi érsek és kancellár által aláírt királyi jóváhagyás, melynek dátuma 1692. december 11.

A címereslevelek mellett gyarapodott a céhiratok gyűjteménye is:

– R 276 - № 459. Joseph Gschössl győri harangöntő mester számlája, mellyel igazolja, hogy a takácsi református templom részére készített harang ellenértékét átvette. Egyben kötelezi magát, hogy nyolc év garanciát vállal a munkára, Győr, 1814. november 25.

– R 276 - № 460. A berzencei molnárcéh által Szabó József részére kiállított tanulólevél. A szöveg díszes keretben, két aláírással. Markbreiter és Ollop nagykanizsai nyomdájában készült. Szakadozott, foltos példány, hajtogatva. Berzence, 1855. április 15.

– R 276 - № 458. Debreceni szitakészítő cég szabadulólevele Franz Nowy csehországi tanonc részére. 1813. április 26.

Két darab irattal gyarapodott az 1848/49-i forradalomra, szabadságharcra és emigrációra vonatkozó nyomtatványok című gyűjteményünk (R 32) iratvásárlás révén.

– № 3977.: „Vitéz társaim!” kezdetű három és fél oldalas röpirat Kossuth politikájának hangzatos kritikájával. 1849 körül.

– № 3978.: Kundmachung. A cs. kir. központi katonai vizsgálóbizottság a szabadságharcban részt vett személyek ítéleteinek enyhítését hirdeti ki. A nevek között szerepel Kofler Bódog honvéd őrnagyé, valamint Bayerle János és Hoffmann Henrik kapitányoké is. Eredetileg mindhármukat kötél általi halálra ítélték. Bécs, 1849. augusztus 23.

Térkép- és tervtárunk a korábbi évekhez képest nagyobb számmal bővült vásárlás révén:

– S 73 - № 220.: A Károlyi család érdi uradalmának kéziratot térképe, 1920 körül.

– T 87 - № 11/1-4.: Az 1933-ban megnyitott kerepesi úti ügető (BÜE) tribünjének ceruzával rajzolt tervrajza (a tervező: ifj. Paulheim Ferenc) 1931–1933. A négy darab tervrajz három különböző vásárlás során került be.

– T 87 - № 12.: Az egreskátai halasgazdaság kézzel rajzolt terve. gr. Keglevich Gábor birtoka. 1904 október

– T 87 - № 13.: A Weiss Manfréd Acél- és Fémművek új traktorüzemének tervrajza (homlokzat, metszet, alaprajz), rajzolta Preisich Gábor, 1943.

– T 87 - № 14/1-4.: A sarvasi Artézi Gőz-, Kád- és Uszoda Fürdő tervrajzai, 1903.

A főosztály gyűjtőkori tevékenységének 2013 óta része a levéltári hungarika gyűjtése. Ennek kapcsán igen szerteágazó a tevékenységünk. A levéltárhoz beérkező hungarikajelentések feldolgozásán túl (melyről 2017-ben reményeink szerint már

hírt is tudunk adni) tényleges iratgyűjtést is végeztünk, elsősorban bécsi és moszkvai levéltári delegátus révén másolat formájában. A folyamatban lévő feldolgozásokon túl (például oroszországi iratmásolatok) már eredményekről is be tudunk számolni, elsősorban az Osztrák Állami Levéltár anyagából.

– X 10653: Staatsratsprotokolle Index 1769, 567 mikrofilm felvétel.

– X 10813: Oberhofmeisteramtsakten rub. 79., 1849-1865, 6840 mikrofilm felvétel.

– X 4188: Ungarisches Camerale Fasc. 13., 1806-1810, 15490 mikrofilm felvétel.

– X 897: Ungarische Akten, Specialia, Verschwörenakten VII. Varia (Fasc. 326-327.), 1682-1664, 788 mikrofilm felvétel.

– X 906: Vermischte Ungarische Gegenstände rote Nr. 51A und 51B, 1607-1620, 1646 mikrofilm felvétel.

– X 9597: Hoffinanz-Protokolle w. Nr. 544-644., 1602-1613, 39492 mikrofilm felvétel.

1-4. kép – Pálinkás István 1956. november 4–5.-e körül Budapest belvárosában készített képei (P 2256 - 180 - 1.)

